

Jan Guillou
STAVITELÉ
MOSTŮ

HOST

MUŽI SE ZTRATILI na moři. Prostě se to stalo. Došlo k tomu již dříve a dojde k tomu opět, neboť takový je životní úděl lidí z pobřeží, ať už na Osterøye nebo na jiných ostrovech a u jiných fjordů.

Tak tedy chlapci Lauritz, Oscar a Sverre přišli o otce, stejně jako děvčátka Turid, Kathrine a Solveig.

Co se tam venku stalo, nikdo nevěděl a jako obvykle se to neobjasnilo ani později. Bouře zuřila jistě silně, jak jen pozdní únorová bouřka dovede. Lauritz a Sverre byli zkušení mořeplavci, statní a silní jako málokdo. Vyrostli na moři a jen zpola žertem se o nich říkalo, že pocházejí z vikinského rodu. Jejich otec byl také takový.

Nezbývalo než se dohadovat. V této roční době nebylo pravděpodobné, že by se tvořily ledové kry. Ani že by muži s lodí uvízli na mělčině nebo vybočili z kurzu a roztříštili se o skalisko, na to si byli na moři až příliš jistí a vody ve fjordech i cestu na volné moře znali jako své široké dlaně. Mohl jim spadnout stěžeň nebo měli štěstí při lovu, a když se pak vyhýbali bouři, loď ztěžklá nákladem je zanesla příliš daleko. Dohady stejně ničemu neprospekly.

Kněz z Hosangeru přišel po týdnu, kdy už si byl poměrně jistý, že veškerá naděje pohasla a že zodpovědnost za obě vdovy nyní přechází z jejich mužů na církev. Přijel parníkem k přístavnímu molu v Tyssebotnu a dál se doptal.

Usedlost Frøynes ležela nedaleko mola, v zátvrtí za velkým kamenitým kopcem. Skládala se ze dvou obytných stavení (což bylo velmi neobvyklé), kravína, dvou stodol a několika spížíren, starých několik set let a postavených na vysokých kůlech kvůli divoké zvěři. Všechno zde bylo udržované a svědčilo spíše o skromném blahobytu než o chudobě, která byla jinak na ostrovech běžná. Bratři

Eriksenovi platili za pracovité a zbožné muže a o své rodiny se dobře starali. Dokonce si postavili vlastní rybářskou loď s nákladním prostorem, do něhož se vešel dvojnásobný úlovek.

Kněz se s oběma vdovami, už oděnými do černých šatů, sešel ve větším z obou obytných stavení, kde bydlela Lauritzova manželka Maren Kristine se svými třemi chlapci. Ti seděli ve světnici na dlouhé lavici, svátečně oblečení a s očima rudýma od pláče; vedle nich dcerky Sverreho Eriksena a jeho manželky Aagot. Děvčata na sobě měla černé šatičky a kněz si pomyslel, že jim je asi právě obarvili z bílých. Pohled na těch šest dětí bral za srdce.

Vdovy kněze poslouchaly nehybné a vzpřímené. Ovládaly se, slzy jim netekly. Bylo vidět, že si zakládají na důstojnosti.

Kněz pro ně žádná slova útěchy neměl, neboť co v takovém případě také říci? Držel se praktických záležitostí. Jestliže není tělo, které by se dalo pohřbít, slouží se zvláštní vzpomínkový obřad a na jeho konci se požehná duším zemřelých. Určili datum.

Pak přišla na řadu složitější otázka: jak se o sebe rodiny postarají bez příjmů, které jim zajišťovalo moře. Vdovy byly mladé, možná jen něco přes třicet let, ale spíše ani to ne, a zvláště Maren Kristine byla nápadně hezká, měla rudé vlasy, pihy a velké modré oči. Navíc vlastnila poměrně slušnou usedlost. Nebude mít potíže, jak si sehnat nového muže, její švagrová také ne.

Toto téma by však bylo nevhodné, a proto si kněz nechal vyprávět o strastech, které měly ženy bezprostředně před sebou. Jídlo se na usedlosti našlo, skopové, vepřové i drůbeží maso, a navrch čtyři dojnice. Když je tu teď méně hladových krků, budou vdovy také moci vyrábět sýr z přebytků a prodávat ho. Řekly, že umějí i tkát a barvit látky.

Kdyby tři osiřelá děvčátka byla starší, muselo by se postupovat jako obvykle: poslali by je jako služky do panských domů v Bergenu. Ale to v úvahu nepřipadalo, protože nejstarší dívka završila teprve devátý rok.

S chlapci to byla jiná, ačkoli jim bylo jen dvanáct, jedenáct a deset let. V Bergenu, kde se vyrábělo, stavělo a opravovalo vše, co mělo

co do činění s mořeplavbou a rybolovem, mohli získat práci jako učedníci.

Na to už vdovy myslely. Maren Kristine měla bratra, Hanse Tufteho, který pracoval jako provazník u Cambella Andersena na Nordnesu. Napsala mu dopis. Hans byl v provaznictví zástupcem předáka, takže jeho slovo něco znamenalo, a dá-li Bůh, budou mít brzy o tři hladové krky méně. A po čase od chlapců získají také nějaký menší příjem.

Kněz kradmo pohlédl na tři uplakané hochy, kteří seděli na lavici se skloněnými hlavami, aniž by cokoli řekli nebo jen výrazem dali najevo, co si myslí o tom, že mají opustit domov v Tyssebotnu a stát se dělníky ve městě. Bylo jisté, že tři rybářští synkové si svou budoucnost představovali jinak. Ale v nouzi si vybírat nelze.

Kněz už vlastně nic dalšího probrat nepotřeboval. Neurčitě se zmínil o tom, že se spojí s dobročinnou společností v Bergenu, ale nic slíbit samozřejmě nemůže. S těžkým srdcem jim ujedl z čerstvě upečeného chleba, protože věděl, že odmítnout by bylo horší než do slova a do písmene urvat sousto od úst těm šesti dětem. Rybáři z Osterfjordu úzkostlivě dbali na morálku i na důstojnost.

Když se odebral zpátky do přístavu, aby si najal někoho, kdo ho odveze plachetnicí domů do Hosangeru, pocítil jednak úlevu, že splnil těžkou povinnost, jednak špatné svědomí, že cítí úlevu. Mohlo to být mnohem horší. Vdovy před sebou každopádně mají těžké období smutku a chudoby.

Zvyk káže, že budou muset truchlit nejméně rok, než byť jen pomyslí na to, že by si našly nové muže, a to spíše z nouze než z lásky.

* * *

Jon Tygesen byl strojníkem na parníku Ole Bull od chvíle, kdy loď na jaře roku 1883 spustili na vodu. Teď mu stačilo jen krátce pohlédnout přes zábradlí a přesně věděl, u které ze čtrnácti zastávek na trase z Bergenu se nacházejí. Ale výhled ho už unavoval a cizince, kteří jezdili parníkem jen pro potěšení, nechápal. Na této plavbě byli čtyři

pasažéri, kteří cestovali pro zábavu. Podle všeho pocházeli z Anglie. Dokud pluli fjordem, krčili se v kožených křeslech v salónku první třídy. Ale ihned po zakotvení vyšli ven, na sobě tlusté kabáty a kožešinové límce, a ukazovali na strmé horské srázy a mávali rukama. Ženy čas od času něco vykřikly — Tygesenovi se zdálo, že jsou uchvácené. Zvláštní lidé.

V Tyssebotnu vyšel ven také, aby se trochu nadýchal čerstvého vzduchu. Svítalo slunce, ale bylo chladno a nahoře na Høgefjellu v noci napadla spousta sněhu, přestože už byl začátek května.

Aniž věděl proč, zahledl se na tři malé chlapce v přístavišti. Možná proto, že na sobě měli doma pletené svetry v neobvyklých odstínech modré, ale spíše proto, že pohledy k sobě poutala jejich matka oděná v černém. Navzdory smutečním šatům to byla pohledná žena. Stroze se loučila se svými třemi syny. Podala jim ruku, oni se uklonili, otočila se na podpatku a zamířila pryč, ušla několik kroků, rozmyslela si to, rozběhla se zpátky, klekla si a všechny tři krátce a pevně objala. Pak se ztěžka zvedla a odkráčela, aniž by se ohlédla.

Jon Tygesen pochopil, kdo ti tři chlapci jsou — o tom, že se rybářská loď Soløya potopila i s posádkou a nákladem, už slyšel. Chudáci malí, pomyslel si. Teď musejí odejít do města a dít jako koně. Je zima, ale dovolit si mohou samozřejmě jen lístek na palubu. V tu chvíli přišel kapitán, na něco se Tygesena zeptal a ten chlapce spustil z očí, právě když pozoruhodně jistě — jako by byli na moře zvyklí — přešli přes houpavý lodní můstek.

Už minuli Eikangervåg, urazili tedy pěkný kus cesty, a Jon Tygesen ty tři hochy přistihl, jak mrštně slézají po zadním žebříku do strojovny. Opíral se o lopatu, pozoroval je a myslel si, že se jen chtějí trochu ohřát. Na palubě cestovali jako jediná, všichni ostatní si připlatili dvacet pět öre, aby měli místo uvnitř. Venku byla svinská zima.

Samozřejmě to bylo proti pravidlům. Pasažéri se ve strojovně zdržovat nesměli. Musí je tedy vyvést. Ale přesto, uvažoval, by bylo křesťanské chvíli počkat, aby se chlapci stihli alespoň trochu zahřát. Jenže když je potají pozoroval, zdálo se mu, že vůbec nepřišli kvůli teplu, ale kvůli parnímu kotli a strojům. Horlivě si něco ukazovali,

mávali rukama a v jinak utrápených obličejích se jim objevil záblesk radosti. Jonu Tygesenovi náhle do očí vstoupily slzy. Odhodlaně vyšel z úkrytu a velitelským hlasem se zeptal, proč se pasažéři nacházejí ve strojovně. Dva mladší vypadali, jako by měli v úmyslu pláchnout k žebříku, ale nejstarší zůstal stát na místě a téměř nesrozumitelným nářečím odpověděl, že chtěl bratrům jen ukázat, jak funguje parní stroj. Jona Tygesena to vyvedlo z míry, téměř vybuchl smíchy.

„Ty jsi takový šikovný klučina, že víš, jak funguje parní stroj?“ zeptal se pobaveně a shovívavě. „Takže ani nemá smysl, abych vám to vyprávěl?“

Tři chlapci horlivě přikývli. A Jon Tygesen zahájil své naučené kolečko, které občas odříkal lepším lidem z města, když ho o to poprosili. Vzal to systematicky jako obvykle, začal spalováním uhlí jakožto zdrojem síly, pokračoval kolem velkého nablýskaného parního kotle z mědi a mosazi a potom popsal přenos síly pomocí hřídelů, ozubených koleček, mechanických principů a tak dále.

Všem třem chlapcům se brzy na rtech objevil šťastný úsměv a kupodivu se zdálo, že všechno chápou. Občas se totiž některý z nich vytasil s otázkou, zpočátku nesmělou. Ptali se na něco, co Jon Tygesen přeskočil, aby výklad nebyl příliš složitý. Zvláštní. Jak se u všech všudy mohli tři malí rybářští kluci z Osterøyi tak dobře vyznat v moderní strojovně, kterou přece ještě nemohli nikde vidět?

Ne, připustili, na palubě parníku ještě nikdy nebyli. Ale někde pryč o strojích něco četli, přičemž nebylo jasné, kde přesně — nejspíš v nějakém časopise. Každopádně nebylo pochyb o tom, že vše chápou a neobyčejně je to zajímavé.

Když Ole Bull zakotvil u nové přístavní hráze v Murebryggenu, Jon Tygesen se ubezpečil, že chlapce skutečně vyzvedl nějaký příbuzný, zamával jim na rozloučenou a zamyšleně sešel do strojovny.

* * *

Strýce Hanse znali hoši jen zběžně, přece jen odešel do města už před několika lety. Byl překvapivě malý, v porovnání s jejich otcem

měl drobné ruce. Když procházeli městem, nesměle a jednoslabičně odpovídali na jeho otázky, jaká byla cesta a jak se daří jeho sestře Maren Kristine.

Chlapci už v Bergenu byli i dřív, ale nikdy pořádně. V létě za hezkého počasí někdy směli jet s otcem a strýcem Sverrem, s nimiž pak prodávali úlovek přímo v přístavu. Nikdy ale nenavštívili město samotné, takže když teď překonali prvotní nejistotu a nesmělost, všímali si tolika věcí — dívali se na ně a vyptávali se a strýčkovi připomínali mláďata kormoránů, která jako by si chtěla ukroutit krky.

Strýc Hans žil v příbytku, kterému se říkalo byt, na Verftsgaten blízko vody. V jednom třípodlažním domě tam spolu bydlela kopa cizích lidí. Byt se skládal z pokojů a kuchyně s komůrkou pro služky, jak se místnůstce říkalo. V ní měli všichni tři bratři bydlet. Strýc Hans jim sám vyrobil tři lavice na spaní.

Setkali se také se Solveig, manželkou strýce Hanse. Uklonili se a podali jí ruku, jak je to maminka naučila a což jim často připomínala. Paní Solveig jim pochválila hezky upletené svetry a řekla něco o matčině umění, čemuž nerozuměli.

Dvě věci byly na městě zvlášť podivné. Za prvé tu z kohoutku tekla voda, ačkoli bydleli několik metrů nad zemí. Za druhé, a to se museli bratři naučit okamžitě, se tu dodržoval zvláštní městský způsob chození na velkou. Vedle kuchyňských dveří visel klíč. Byl od očíslované latríny dole ve dvoře, o kterou se člověk dělil se sousedem a na kterou nesměl chodit nikdo další. Jednou za týden přijel ras a její obsah odvezl.

Slovo ras bylo pro chlapce nové, trochu děsivé. A stejně vzrušující jako velké krysy dole na dvoře.

Večeřelo se v kuchyni po obvyklé modlitbě u stolu. K jídlu měli většinou rybu s bramborami a jednou týdně vepřové. Jako doma na Osterøye.

* * *

Lauritz, Oscar a Sverre si v provaznictví Cambella Andersena, kam to měli ze svého domova na Verftsgaten pouhých deset minut chůze, velmi rychle zvykli. Byli bystří a zručně zacházeli s provazy a nářadím — tak zručně, že kamarádi z práce i předák brzy začali strýci Hansovi klást zvědavé, a přitom uznalé otázky. Hans Tufte vysvětloval, že jsou to rybářští chlapci, kteří už od pěti let jezdí po moři, a tak přičichli k lecjaké práci. Jejich otec se strýcem například vlastnoručně postavili neobyčejně velkou rybářskou loď a chlapci u toho samozřejmě byli a pomáhali.

Už po týdnu předák Andresen rozhodl, aniž by se zeptal nahoře, že chlapci Lauritzenovi budou dostávat mzdu po měsíci namísto po obvyklých třech. Nebylo totiž pochyb, že se z těch kluků brzy stanou zruční provazníci.

Každou neděli se chodilo korzovat. Strýc Hans chlapcům vysvětlil, čemu se tak říká: po bohoslužbě se jdou lidé ve svátečních šatech projít do města, třebaže tam zrovna nepotřebují nic vyřídit, a sem tam pozdraví někoho, koho potkají. Bratři si nejvíc oblíbili cestu vedoucí k malému umělému fjordu Lille Lungegårdsvann, kterému se správně nemělo říkat fjord, ale nějak jinak. O nedělích tu veslovali muži v košilích, kabáty si pokládali vedle sebe na sedátko a za nimi seděly dámy, které si nad hlavou držely paraplíčko, i když nepršelo. Proč takhle veslují, bylo chlapcům ze začátku záhadou. Nemají přece nikam namířeno ani nerybaří. Strýc Hans jim vysvětlil, že ve městě se vesluje jen tak pro zábavu, podobně jako se chodí na procházku, jen se u toho jede na lodi. To jim připadalo neméně podivné.

Na severní straně Lille Lungegårdsvann se podél pláže táhla Kai-gaten s domy o třech i čtyřech podlažích a s fasádami zdobenými sochami a štukami. Když jsou domy z kamene, musí být u základů obrovská zátěž, poznamenali chlapci, jakmile tu vznešenou ulici uviděli, a ptali se strýce Hanse, jak se tento problém řeší. Řekl jim něco v tom smyslu, že kámen je těžký, takže postaví-li se kámen na kámen, stavba drží vlastní vahou.

Velmi dobře si všiml, že mu chlapci nevěří, ale lepší vysvětlení neměl. Sám se nad tím nikdy nezamýšlel.

Po měsíci a půl — nedlouho před svatým Janem — obdrželi chlapci zálohu na svou první mzdu. Zaplatili za jídlo, které dostali u strýce a jeho ženy Solveig, a ještě jim něco zbylo. Po hlasování, které skončilo dva proti jednomu, se rozhodli, že zbylých pět korun pošlou domů mamince. Lauritz by si byl raději koupil knihu o lokomotivách.

Všechno vypadalo dobře. A přesto to nakonec skončilo katastrofou, ještě než přišel podzim. Později se Hans Tufte proklínal, proč nebyl pozornější. Vůbec netušil, že chlapci se za jasných červnových nocí vykrádají ven — přece jen byli ještě malí. Jenže i kdyby byl něco slyšel, myslel by si, že někdo jde na záchod. Zoufale se snažil sám sebe omlouvat, že o tom za živého Boha nemohl vědět. Ani si nevšiml, že by snad chlapci trpěli nedostatkem spánku, což jistě museli.

Nejvíce se bál toho, jak vysvětlí bídný konec jejich městského života své sestře Maren Kristine. To bude nejhorší.

* * *

Christianu Cambellu Andersenovi bylo dvacet osm let a coby nejstarší syn provaznického mistra Andersena měl živnost brzy převzít. Byl to hezký muž s pěkným knírkem, kupodivu stále ještě svobodný. Možná se na něj dalo pohlížet jako na mladého příslušníka bergenské smetánky, ale kdo do ní patří a kdo ne, šlo určit jen stěží. V každém případě byl řádným členem Výboru pro železnici, Divadelní společnosti, dobročinného spolku a pánského klubu Dobrý úmysl. Vždycky měl v hlavě mnoho nápadů a ve společnosti byl oblíbený.

Před volnem na svatého Jana musel něco vyřídit v kanceláři v době, kdy už pracovní tempo polevovalo. Ke svému překvapení potkal několik dělníků, jak jdou přes dvůr ke kůlně, která byla už rok a půl prázdná. Používala se jako záložní sklad pro konopí.

Když se mužů zeptal, co se děje a proč s sebou nesou velké sekery, dostal vyhubou odpověď — zmínili se o „klukovských neplechách“, ale prý to brzy vyřídí. To vzbudilo Andersenovu pozornost, a tak šel s nimi ke kůlně a sám otevřel dřevé dvoukřídlé dveře.

To, co spatřil, ho nejprve tak zaskočilo, že zůstal stát s otevřenými ústy a pátral v paměti. Tyčila se tam z více než poloviny hotová loď. Ale nebyla to žádná veslice ani plachetnice, byl to model. Bezpochyby vikinská loď.

„Panebože,“ zamumlal Christian Cambell Andersen tiše, když mu konečně došlo, co vidí. „To je přece loď z Gokstadu!“

Dychtivě vytáhl jednomu dělníkovi z boční kapsy pracovních kalhot skládací metr a začal loď měřit. V nových mírách, které v Norsku a Švédsku právě zavedli, měřila na délku 4,6 metru a uprostřed trupu byla široká sto dva centimetrů. To by mohlo klidně souhlasit.

Christian Cambell Andersen to chtěl ihned zkontrolovat, a tak se rozběhl přes dvůr k hlavní budově. Ale pak si to rozmyslel a vyrazil zase zpátky.

„Co hodláte dělat s těmi sekerami, chlapi?“ zeptal se.

„Předák řekl, že máme ten krám rozsekat a uklidit to tady,“ odpověděl nejstarší dělník znepokojeně. Zápal majitelova syna nebylo radno pochopit špatně.

„Proboha, ničeho se tam nedotýkejte!“ nařídil Christian Cambell Andersen. „Nechte všechno, jak to je, s náradím a se vším. A mimochodem, co jste mysleli těmi klukovskými neplechami?“

Když se mu dostalo odpovědi, ztratil řeč — zdálo se to nemožné. Opravdu by ti tři noví učedníci, kterým bylo teprve něco přes deset, dokázali postavit tohle? A vůbec, kde ti chlapi jsou?

Nesměle zašeptaná odpověď nevěstila nic dobrého. Předák Andersen těm malým zlodějům napráskal a okamžitě je propustil. A tak je předákův zástupce, jejich strýc, odvedl na parník a poslal domů.

„Jak to, zlodějům?“ divil se Christian Cambell Andersen.

Kradli prý dřevo ze skladu sousední pily. Sice si určitě brali z odřezků, ale krádež je to stejně. A náradí štíplí z opravny v provaznictví.

Na toto vysvětlení Christian Cambell Andersen rezignovaně přikývl. Začít se o tom teď dohadovat by nebylo k ničemu. Pouze zopakoval svůj příkaz, aby v kušně nikdo na nic nesahal, což platilo i pro „ukradené“ náradí a vůbec všechnen materiál uvnitř. Pak si pospíšil do své kanceláře a prohrabal poličku s literaturou o vikinzích.

Jako mnozí jiní v této době, o zahraničních turistech ani nemluvě, byl i Christian Cambell Andersen nadšeným obdivovatelem vikinků. Ságu o Frithiofovi uměl nazpaměť a odkrytí první zachovalé vikinské lodi u Gokstadu pozorně sledoval už ve svých jednadvačeti letech.

Nakonec našel, co hledal. Knihu, která uváděla přesné rozměry lodi z Gokstadu: 23,3 metru na délku a v nejširším místě trupu 5,2 metru (po přepočítání ze stop a palců). Napsal si na papír zlomky a rychle počítal. Souhlasilo to na centimetr, chlapci postavili svůj model přesně v poměru jedna ku pěti.

Christian Cambell Andersen se svezl do anglického kancelářského ho křesla a snažil se to pochopit. Ale šla mu z toho hlava kolem — musí se na práci chlapců podívat blíže! Odhodlaně vstal, dlouhými kroky zamířil zpátky ke kůlně na druhé straně dvora a otevřel obě části dveří, aby měl dostatek světla.

Znamenitě se jim povedla klinkrová obšívka, což bylo nepochoitelné, neboť boky byly výrazně vyklenuté, na přídi a na zádi do sebe zapadaly a uprostřed trupu byla loď nejširší. Kromě toho příď i záď stoupaly strmě vzhůru a to, že nějací malí chlapci dokázali bez správného nářadí vytvořit tak vznešené a elegantní linie ze dřeva, které víceméně náhodně našli na hromadě odřezků na pile, působilo jako zázrak.

Christian Cambell Andersen přejel po prknech rukou. Nikde ani tříska, všechno pečlivě osmirkované. Vepředu na bocích byla vidět zcela dokončená reliéfní řezba spletitého dračího těla. K této ozdobě neexistovala žádná známá předloha, alespoň ne na lodi z Gokstadu, tím si byl Christian Cambell Andersen úplně jistý, protože kdyby existovala, znal by ji. Smyčky na drakovi přesto vypadaly naprosto věrohodně, jejich umělecké zpracování vykazovalo mistrovskou kvalitu.

Lavičky nebyly připevněné v lodi, stály opřené o zeď kůlny. Ovšem i jejich povrch byl dohladka osmirkovaný a sedělo by se na nich dozajista pohodlně. Škoda že chlapci nemohli svou práci dokončit jen proto, že na ně přišel nějaký pitomec!

Klukovské neplechy? Napráskal, propustil a poslal domů?!

Nejhorší na tom nebyla ta krutost a nekřesťanské jednání, nýbrž omezenost.

Provozníci samozřejmě nebyli námořníci ani stavitelé lodí, ale cit pro hezkou loď by měl mít v Bergenu každý. Inu, tohle se bude muset napravit stůj co stůj. Otázka zní jak. O tom musí Christian Cambell Andersen ještě přemýšlet.

Jako většina ostatních obyvatel města se šel o několik hodin později podívat do čtvrti Engen na svatojánské ohně, ale myšlenkami byl celou dobu jinde a ze slavností brzy odešel, protože ve vzduchu byl cítit déšť a on nechtěl do pánského klubu přijít zmoklý. Domluvil se, že si ten večer dá partii whistu s Halfdanem Michelsenem, který byl stejně starý jako on a brzy měl převzít přední lodařství ve městě, a s rejdaři Mowinkelem a Dünnerem, pány výrazně staršími než Christian a Halfdan, kteří nicméně nacházeli potěšení v rozpravách s generací, jež mířila na jejich místa. Avšak pouze za předpokladu, že nepřišla řeč na politiku. Christian odehrál několik partií bídne a ostatní si samozřejmě všimli, že je duchem nepřítomen, ale prokázali ohleduplnost a nevypytávali se. Pravděpodobně šlo o nějakou záležitost srdce a o těch se v Dobrém úmyslu nemluvalo. Považovaly se za osobní.

Později se posadili ke své obvyklé sklence pjoletteru. Do silných vtrásových oken bubnoval déšť, v krbu praskalo, anglická kožená křesla domácky vrzala a Christian ze sebe vymáčkl sám, o čem přemýšlí.

Vyprávěl bez oklik a šel rovnou k věci. Bez jeho vědomí předáci v provaznictví vyhodili tři uředníky, a ještě k tomu jim nařezali koženými řemeny za to, že — slyšte a žasněte — téměř dokončili model lodi z Gokstadu ve zcela přesném měřítku.

Ostatní na něj zírali, jako by se snad zbláznil.

„Jak staří jsou ti uředníci?“ zeptal se rejdař Dünner opatrně.

„Myslím, že kolem jedenácti let,“ odpověděl Christian rozpačité. Měl strach, že se mu vysmějí.

A také že ano, nemohli si pomoci. Ale vzápětí se omluvili a rozhořčeně zamávali rukama. Následovalo rozpačité ticho.

„Mám návrh,“ řekl Christian odhodlaně. „Vsadím cokoli, pánové, že až uvidíte to mistrovské dílo, užasnete a dáte mi za pravdu. Pokud

ano, budu do konce roku pít pjoelter na váš účet náhradou za vaši nedůvěru. V opačném případě samozřejmě na zbytek roku převezmu platby za veškerý koňak a sodovku já.“

Napjatá nálada se uvolnila smíchem a pánové si ihned nechali poslat pro dvoukolý kočár od firmy W. M. Bøschen do ulice Krále Oskara. V tomto počasí pomyšlení na procházku neměli, ačkoli do provaznictví ve čtvrti Nordnes to nebylo daleko.

O půl hodiny později (drožka na ně čekala) už Christian otvíral dveře do staré kůlny. Pozdvihl dvě lucerny, aby projasnil svatojánské šero. Ostatní mocně zalapali po dechu. Byli to loďaři a okamžitě pochopili, co vidí. Ale ani jeden velmi dlouho nic neříkal.

Místo toho začali stavbu prozkoumávat a vzájemně si sdělovali různé objevy a postřehy. Jako například to, že chlapci nepoužili hřebíky a prkna se jim povedlo pospojovat jen kolíky. Ale jak dokázali vyrobit kolíky bez soustruhu? Halfdan, který stavěl lodě už v dětství, jeden kolík prozkoumal blíže: vzal kladivo a klín, opatrně kolík vyrazil a pečlivě si ho prohlížel — nejprve zachmuřeně, ale poté se širokým úsměvem. Pak ostatním rozjařeně oznámil, že mají co do činění s „důvtipnými neplechami“, skromně řečeno, a mnohonásobně je o tom ujistil. Chlapci kolíky vyřezali ručně, ale do tvaru klínů. Potom tu část kolíku, která měla projít vyvrtanými dírami v prkně, obtočili konopím (velmi tence) a navrch nanесли vrstvu dehtu. Nato kolíky zatloukli kladivem, přičemž se konopí s dehtem stlačilo, takže kolík drží pevně v otvoru. Nakonec už jen upilovali konce a povrch vyhladili smirkovým papírem.

Ale jak se chlapcům povedlo dosáhnout zakřivení dřeva, když vytvářeli například výrazné zaoblení na přídi a zádi?

Muži se rozhlédli kolem sebe v blikajícím světle luceren, aby našli nějaké vysvětlení, a skutečně ho objevili. Na protější straně kůlny stál na několika kamenech kbelík s vodou a pod ním byly jasně patrné stopy po ohni. Chlapci využili páru.

Nejdokladnější objev představovala vlastní předloha. Byla přilepená na zdi a sestávala z barevných obrázků lodí z Gokstadu před zrestaurováním a po něm. Jeden obrázek také znázorňoval, jak mohla

celá loď vypadat před tisíci lety. Nacházely se tu i jednoduché náčrty a výměry. Obrázky pocházely z levného zábavného časopisu pro domácnosti a coby konstrukční podklady byly veskrze ubohé.

Christian si všiml, že na žádném obrázku z časopisu není předloha spletitého dračího těla, které zdobilo před a zad.

Zpátky do klubu odjeli ve skvělé náladě a chtěli neprodleně dostat svému závazku a dohlédnout, aby Christian neodešel střízlivý, přičemž jeho útrata půjde samozřejmě až do konce roku na jejich vrub.

V klubu už panovalo téměř ticho. Bylo pozdě a většina ostatních odešla domů. Ale když si muži toho svatojánského večera přitukli při druhé rundě, rozhostila se tam slavnostní nálada.

Právě viděli zázrak, na tom se shodli všichni. Tři malí chlapci, kteří za sebou měli čtyři, možná pět let školní docházky — takové už jsou zkrátka možnosti tam na ostrovech —, vytvořili něco, co by obstálo u závěrečné zkoušky lodního inženýra. Cesty Páně jsou vskutku nevyzpytatelné. Tři rybářští chlapci z Osterøyi. Proč Bůh obdařil technickým nadáním právě je? K jakému užitku jim takové mozkové soukolí bude, až budou chytat tresky do sítě?

Christian, který v Boha a jeho nevyzpytatelné cesty nijak zvlášť nevěřil, suše namítl, že z těchto chlapců se rybáři podle všeho nestanou. Budou z nich totiž železniční inženýři a stavitelé mostů.

Ostatní se na něj udiveně podívali a přitom zpracovávali jeho myšlenku. Potom radostně přikývli na souhlas. Nápad to byl stejně vynikající jako samozřejmý. Kdo chtěl, mohl si ho vyložit jako boží znamení.

Bergenský železniční výbor vznikl už v roce 1872 a všichni přítomní byli jeho aktivními členy. Ale s plány na výstavbu železnice se postupovalo jen velmi pomalu, protože politici v daleké Kristiánii se domnívali, že Bergeňané, kteří přece mají tak blízko k moři, klidně mohou do hlavního města dál cestovat lodí. Když už si tam potřebují něco vyřídit. Parlament jen neochotně povolil stavbu železnice mezi Bergenem a Vosselem. Ta byla už několik let v provozu. Ale stále zbývalo uskutečnit ten velký skok: schválit pokračování stavby z Vossu přes celou Hardangerviddu až dolů do Kristiánie. Politici

se zpěčovali a tvrdili, že není možné postavit železnici v takové nadmořské výšce, kde je takový mráz a tolik sněhu a kde zima trvá osm měsíců. Kromě toho Norsko nemá inženýry na potřebné úrovni — s podobným projektem neuspěli dokonce ani ve Švýcarsku. Pustit se do něčeho, co je od samého začátku odsouzeno k neúspěchu, by tedy i navzdory některým naivním optimistům z Bergenu vedlo pouze k nezodpovědnému plýtvání omezenými státními zdroji.

Na tom, že by Bergenská dráha, jak se projekt nazýval, byla neslýchanou technickou a inženýrskou výzvou, se všichni shodovali. V otázce nemožnosti její výstavby ale shoda nepanovala.

„Čili asi takto,“ zakončil úvahy rejdař Dünner, když záležitost několikrát probrali ze všech stran. „Vychováme si vlastní inženýry a poskytneme jim nejlepší technické vzdělání na světě. Zaplatíme ho. A oni ho splatí tím, že nám postaví železnici.“

Všichni u stolu se v zamyšlení odmlčeli. Objednali si poslední pjolter a připili si s Christianem, který počínaje dneškem pil půl roku na jejich účet. Ale ticho trvalo dál. Na Dünnerových myšlenkách bylo něco neslýchaného, co v ostatních vyvolávalo obavy.

„Je to velkodušné rozhodnutí,“ řekl nakonec rejdař Mowinckel. „Čistě rozumově s Dünnerem souhlasím. Ale nad životy těch chlapců vládne pouze Bůh, ne my, jakkoli bychom chtěli vložit jejich nadání do věci, po které tak prahneme. Řekl bych to asi takto: pro své dobročinné výdaje Dobrý úmysl vždy hledá dobře odůvodněné využití. Máme tu mladou nemajetnou vdovu se třemi výjimečně talentovanými syny. Nestačí to snad na začátek?“

Ostatní příkývli a na znamení souhlasu pozdvihli sklenky. Rozhodli se, že Christian dostane za úkol vdovu vyhledat.

* * *